

LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL

ANY III. NUM. XXXVIII - ABRIL XXIII - MCMXVII

Número solt, 25 cts.

Nombre Extraordinari dedicat a França

SUMARI

La França Universal, per JOSEP CARNER.—Els corrents ideològics de la política francesa, per A. ROVIRA I VIRGILI.—Goethe i la França d'avui, per J. FARRÁN I MAYORAL.—Situació i valor de les arts plàstiques a França, per JOAN SACS.—Epitímia, per J. M. LÓPEZ-PICÓ.—Poesía francesa: Als morts dels exèrcits de la República, de Paul Claudel, per JOAQUIM FOLGUERA, trad.—Pal·las sota la màscara, per ALFONS MASERAS.—Les figures del Temple de la música francesa, per EMILI VALLÉS.

**ADMINISTRACIÓ: CORTS CATALANES, 613, BAIXOS
BARCELONA**

La llengua i la literatura catalana en Alemanya, per MANUEL DE MONTOLIU.—Anti-«Christus», per RAMÓN RUCABADO.—Poesía Italiana: El dissabte de la vila, de Leopardi, per MIQUEL FORTESA, trad.—Poesía Anglesa: Sonets, de Jhon Keats, per J. M. LÓPEZ-PICÓ, trad.—Poesía Catalana: Elegía; A la fidelitat; Cançó d'hivern, per JOAQUIM FOLGUERA.—Lletres: Venus i Adonis de Shakespeare, trad. per M. Morera i Galicia. Pròleg de JOSEP CARNER.—Arts Plàstiques: En diguè tot això, per JOAQUIM TORRES GARCÍA. Exposicions: per JOSEP ARAGAY.—Dietari espiritual.

OFRENA

Revista gràfica catalana

Suscripció anyal: 5 ptes. Número solt: 40 cts.

Redacció i Administració: Corts Catalanes, 550, 2.^{on} 1.^a

VELL I NOU

Revista quinzenal d'Art

Suscripció trimestral: 2 pts. — Núm. solt: 35 cts.

Redacció i Administració: Corts Catalanes, 613

PUBLICACIONS DE «LA REVISTA»
Administració: Corts Catalanes, 613 b.

LLIBRES APAREGUTS :

RAMÓN RUCABADO

Els editors i la llibertat de l'art

JOSEP ARAGAY

La pintura catalana contemporània. La seva herència i el seu llegat

CLEMENTINA ARDERIU

Cançons i el·legies

JOSEP M. LÓPEZ-PICÓ

L'infantament meravellós de Schahrazada

MIQUEL POAL AREGALL

Mots plaents i desplaents

ANTONI ROVIRA I VIRGILI

El Nacionalisme

JOAQUIM FOLCH I TORRES

Meditacions sobre l'arquitectura

JOAN SACS

La moderna pintura francesa fins al cubisme

EN PREMSA :

L'obra d'Isidre Nonell

JOSEP CARNER

Les planetes del verdum

Hi han en preparació obres de Miquel Ferrà, J. Farran i Mayoral, Eugeni d'Ors, Ll. Nicolau d'Oliver, Joaquim Folguera, Joàn Alcover, Alexandre Plana, Carles Riba, Esteve Monegal, Martí Casanovas, Josep M. de Sagarra, etc.

ESCOLA D'ART

DIRECCIÓ: IGNASI MALLOL

PINTORS : ESCULTORS
ARQUITECTES : ENGINYERS

C. CUCURULLA : IV : II

PUBLICACIONS DE «LA REVISTA»

Col·lecció de lírics mundials

Ha sortit el primer volum de la col·lecció

Venus i Adonis

de W. SHAKESPEARE

Trad. de M. Morera i Galicia

Prefaci de Josep Carner

En preparació: POESÍES de RICARD DEHMEL.

Trad. de Josep Lleonart.

Prefaci de Manuel de Montoliu

LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL

ANY III. — N.º XXXVIII — ABRIL 23 - 1917

LA FRANÇA UNIVERSAL

La diferencia essencial entre l'ambició de Alemanya i la de França és que la una ha volgut conquerir el món i l'altra la humanitat. L'Alemanya és sobretot una estructura perfecta i la França és sobretot un gran esperit. Admirem en l'Alemanya el seu poder i la seva disciplina, en la França la seva generositat, la seva meravellosa significació idealista. França i Alemanya són dos pobles militars, amb la diferencia que el coratge francès vé d'un escalf de l'ànima, i l'alemany d'una mena de fatalisme. L'alemany és dur, vol sotsmetre a captivitat; el francès és imbuit d'aspiracions o d'utopies germanívoles. Igual els Emperadors alemanys de l'Edat Mitja que els moderns conductors d'aquests eslaus germanitzats que coneixem per prussians, han obrat sota la idea quasi mística de conquerir la terra. Igual els Creuats que els homes de la Revolució Francesa, han obrat sota la idea quasi mística d'alliberar-la.

Entre totes les nacions, França és la ben-volguda. Es la universal. Es la que amb més eficacia i amb més delectable encís ha polit l'Occident. Es la que més vegades ha estat gran. Es la que ha donat sintaxi al pensament modern. Es la que els enemics no es veuen amb cor d'odiar. L'Alemanya ha predicat l'odi lliberal contra la Rússia, l'odi absolutista contra l'Anglaterra, però

tots els gerents de l'activitat alemanya han tingut cautela de no donar pàbul exagerat a la rancunia contra els francesos. No han volgut escindir-se definitivament de l'admirable tornaveu d'Europa. Fins han dit tot sovint que... els planyien!

Pels nacionalistes catalans, l'orientació de la nostra cordialitat vers la França ha d'ésser aquesta: fer de la França el tornaveu de la nostra causa ideològica. La nostra causa no pot ésser, espiritualment, una qüestió interior de l'Estat espanyol. En sobreix. Necessitem un crèdit exterior per les contingències de la nostra vida llegítimament ambiciosa. Necessitem que la França, que ha creat la visió que el món té de l'Espanya,—justa visió, com ha dit nostre admirable Xenius—creï la imatge, per a ús de les nacions, de la nostra fesomia peculiar, trasmetent a la consciència universal la nostra idealitat i la nostra protesta.—No parlem de combinacions polítiques, sinó de moviments cordials, d'impulsos de viva simpatia. Pot dir-se que no sortim d'un cert platonisme.

Però platonisme no vol dir privació de sentit. El nostre amor de França ha de ser intel·ligent, i, si el volem durable i creixent, ha d'al·liar-se cada vegada més amb el pur sentit de la nostra espiritualitat. La Esquerra Catalana ens ha donat sovint la impres-

sió d'un simple provincianisme francès, i aquest és un erro que li ha llevat eficàcia, i que ha afeblit a Catalunya la causa francesa. La França Universal ha estat sobretot

rica per les causes de justícia que ha examinat i protegit. Donem-n'hi una de nova, i farem la França més forta, i més universal.

JOSEP CARNER.

ELS CORRENTS IDEOLÒGICS DE LA POLÍTICA FRANCESA

Cap allà al tom de la centuria, i un poc més ençà, van aparèixer a França nous i forts corrents en l'ideologia política. Aquests corrents són tres: el sindicalisme revolucionari, el realisme de Charles Maurras i sos seguidors, el neo-radicalisme de Briand.

Tempestuosa ventada sindicalista, aire incisiu de Maurras, oreig benèvol de Briand: tot venia a renovar l'atmosfera política del Vuitcents, espessa i tèrbola. No era tot bo i fecunde en els corrents novells. Però ningú no pot negar que la llur influència ha estat sana. Les ideologies del Vuitcents eren ertes—ertes com un mort—, i calia produir tendències vives, és a dir, moviment.

Aquests tres corrents, que coincidien en la condemna de la política vuitcentista, portaven, però, dins ells, una oposició irreductible. L'antidemocràtic d'extrema dreta i d'extrema esquerra establiren una mena d'aliança per a combatre la democràcia del moment—radicalisme del *Bloc* combista i socialisme oficial—i per a combatre també

la neo-democràcia de Briand i d'alguns clars esperits socialistes.

D'aquesta lluita, el període crític de la qual hem de posar abans de la guerra, n'ha sortit vencedor el corrent neo-democràtic. Briand ha guanyat, per damunt Maurras i Georges Sorel, per damunt els homes de Confederació General del Treball i els *camelots du roi*; per damunt també el radicalisme caduc, fort encara en el Parlament, caigut per sempre en el més noble camp de les idees.

De l'*unió sagrada* de la guerra, en vindrà, feta la pau, la solidaritat nacional. La *casta*, que és al fons de les teories de Maurras, i la *classe*, que és l'ànima del difunt socialisme marxista, no podran impedir l'adveniment d'aquesta solidaritat pregona i ampla, que no és sinó l'*apaisement* que Briand predicava.

Així, entre les clarianes ideològiques de la guerra d'avui, veiem engroixar-se i esdenir impetuós i triomfant el corrent nou: la democràcia renovada i altificada.

A. ROVIRA I VIRGILI.

GOETHE I LA FRANÇA D'AVUI

Un jorn Goethe parlant del jove Ampère, a qui acabava de conèixer personalment, admirat de l'intel·ligència penetrant i comprensiva del literat francès, deia aquets mots a Eckermann:

—Ampère ha col·locat son esperit tan alt que deixa ben per sota seu tots els prejudicis nacionals, totes les aprensions, totes les idees limitades de molts dels seus compatriotes; per l'esperit és més aviat un ciutadà del món que un ciutadà de París. *Veig venir el*

temps en què hi haurà a França milers d'homes qui pensaràn com ell.

El vaticini de Goethe no s'ha acomplert encara. Si no milers, però, mai havien mancat a França quelques dotzenes d'homes *ciutadans* del món. Serà cert que la guerra fa corre a molts d'ells el risc de convertir-se en *provincians* del món?

Jo no soc dels qui concedeixen una importància fòra de mida a les deplorables estridències que han expressat homes de pensa-

ment que sempre hauríem cregut per «damunt de la baralla». Davant dels exaltats, dels dolorits, cal més pietat que blasme. La crisi terrible que aguanten les nacions en lluita, explica, si no disculpa moltes coses; no fa gaire, el *Mercure* constatava en la seva nació una general agudisació morbosa de la sensibilitat a despeses de l'intel·ligència. No cal dir com el contrari hauria sigut més elegant per a la nació àrbitre de espirituals elegancies. No blasmem, però, i esperem aquell moment que, passada la crisi, els qui durant ella s'han deixat portar a excessos, solen restar-ne confosos i estranyats de ço que han dit i han fet ells mateixos.

Com reconforten, emperò, les sanes veus i generoses, i més quan són eixides de la joventut qui afronta i sofreix directament la tragedia! Un representant d'aquesta joventut al·ludíem suara en cert article nostre, Emile Godefroy i recordàvem com, en l'*Almanach des lettres et des arts*, demanava als quefes militars, als polítics, als religiosos més elegancia, més pietat, més generositat en parlar de l'enemic. Citem ara quelcom del seu escrit generós.

Un ministre francès havia dit parlant dels presoners alemanys del Somme:

—Jo m'he atançat a aquets *animals nocius*. M'he sobreposat a la meva repugnancia a fi d'interrogar-los...

I Godefroy contrasta els mots inconvenients del ministre, amb els esguards pietosos que les noies de França posen damunt els grups de presoners qui passen quatre cops al dia per davant les llurs portes; damunt *aquells joves formosos malgrat vagin tots coberts de pols de carbó*.

I vegi's com el noble escriptor francès repta un príncep de l'Esglesia «decorat amb la Legió d'Honor» qui insulta els soldats contraris amb el mot de «bandits»:

¿Què són en la vida ordinaria aquets homes de qui parreu amb tanta de còlera? L'auradors, marxants, savis, ministres de pau com vós. ¿La guerra en fa bandits? Només ne fa soldats qui obeeixen a llurs quefes legítims i qui moren per l'engrandiment o la salvació de la seva patria.

.....*Jo he vist les sepultures abandonades de qualques presoners agafats moribundes en els camps de la Marne i que no ha estat possible curar. La terra s'enfonsa damunt els seus féretres com si refusés rancuniosament de cobrir-los. Només s'hi orna de les plantes que creixen en els llocs maleits. He provat de pronunciar allí el mot «bandits»; no he pogut. Vós no haurieu pogut tampoc, monsenyor, perquè haurieu temut que un jorn no us en fessin retret les ombres d'aquests altres herois del dever qui reposen no lluny, en la mateixa terra i qui, ells, tenen tombes, i flors damunt les seves tombes.*

Qualsevol comentari torbaria els purs ressons d'aquestes paraules generoses.

El milers de joves *ciutadans del món* que Goethe esperava, suara França anava produint-los tal volta; mes—ja farà Déu que la perdua no sigui per la França irreparable—molts d'aquets milers són damunt els camps de batalla munts de carns trocejades i d'entranyes sangonents. I, estingides aquells milers de veus de *ciutadans del món*, tenim dret a esperar de la eterna França que eviti el triomf de les altres veus, torbades pel dolor o per la culpa, dels *provincians del món*.

J. FARRÁN I MAYORAL.

SITUACIO I VALOR DE LES ARTS PLASTIQUES A FRANÇA

El cubisme, el *fauvisme* i el puntillisme són les tres grans escoles que actualment defensen, contra l'art estèril dels artistes acadèmics, els més purs valors de les arts plàstiques conquerits per l'energía i l'intel·ligència de les gèneres de les dugues centúries darreres. Historiant-ne l'adveniment veurem el llur valor manifestar-se espontàniament.

El magne valor de culminació i reeixida capconscienta i plàstica del Realisme que enclou l'Impresionisme (1) no fou capit immediatament ni pels mateixos mestres d'aquesta revolució pictòrica. Avui que l'Impresionisme és a la paleta, als dits, als ulls i a l'enteniment de l'art de tot el món encara hi ha gent que no'n té esment.

Els puntillistes, per altres noms: neo-impressionistes o neo-lluminaristes, pot-ser els més desorientats, intentaren donar un pas endavant exaltant el lluminarisme i el colorisme dels seus antecessors, traspasant els límits de la discreció, que en art se diu bon gust, i ignorant que l'essencial de l'impressionisme no és pas la manera d'expressar la seva visió, sinó aquesta mateixa visió sintètica del món. El puntillisme avui subsisteix sols per l'amor propi dels seus fundadors. Desapareguts els primers i més assenyalats puntillistes, En Seurat i En Cross, pot dir-se que sols el mantenen En Signac i el belga Von Rysselberghe.

En Toulouse-Lautrec, deixeble d'En Degas, i En Gauguin, deixeble d'En Pissarro, accentúen el Realisme Impressionista en síntesis més estrictes. El primer, vers la expressió de la vida moderna; l'altre, més intel·lectual, vers l'expressió universal. Aquell condensa en el característic tota la seva refinada sensibilitat pel color i els volums, esquematitzant i deformant més que En Degas per a expressar situacions més complexes. En Gauguin esquematitza, deforma i simplifica com els primitius, a fi de

copçar el llur realisme desinteressat, la llur visió ingenua; però als dits li queda d'ingenua sols la llur tècnica precària, ara inexpressiva.

No obstant, sigui per l'entusiasme de l'innovador, sigui per l'orgull d'anar fins al cap d'avall de les seves especulacions, En Gauguin agafa els seus esquemes, més que primitivistes, selvatgistes, i els arbora com a trofeus i exemples de la seva doctrina, el simbolisme, que, sincer o no al començament, acabà per influir poderosament en l'art modern del seu temps i del temps que ara corre. (1)

El simbolisme pictòric no té de comú amb el simbolisme literari res més que les desferres; aquell simbolisme ocultista d'En Péladan, el deliquéscentisme, el satanisme i demás puerilitats dels snobs i altres paràsits que en totes les escoles sien, són, en el simbolisme, els mateixos efectes produïts per idèntiques causes que en el romanticisme i el gratuït transcendentalisme teutó covant en la part vulnerable de la teoria dels gèrmens de la seva podridura.

Així com en l'Impressionisme féu més soroll l'art que l'estètica i sols se n'alabà i se'n combatí el colorisme i el lluminisme, així el simbolisme s'aprecià aleshores més pel seu aspecte extern que pel seu credo. En Gauguin mateix deia: «un quadre, una pintura, és una superfície plana coberta de colors reunits en un cert ordre», i això tothom ho sabia de memòria. En canvi, de la teoria dels equivalents, veritable cavall de batalla del simbolisme, no se'n deia res en prò ni en contra. En Gauguin reduïa el seu art en aquesta superfície plana coberta de colors, a un arabesc bonic de colors i, d'una manera secundària volia que aquest arabesc no intentés traduir l'objectivitat que l'assentiment general, el testimoni dels sentits, afirmen; cercà més aviat l'equivalència objectiva d'unes impressions en què l'objectivitat

1) El procés del Realisme francès es troba explicat en *El valor de l'impressionisme*, «Renaissance», números 248 a 252. Barcelona, 1915.

(1) Sobre Gauguin i el moviment simbolista, consultar. Maurice Denis, *Théories*, París, Bibliothèque de l'Occident MCMVII

hi era dominada pel subjectivisme. La deformació tan expressiva d'En Toulouse-Lautrec, li suggerí el camí d'una deformació més intensament expressiva de la realitat. I així arribà a formular la teoria dels equivalents, la qual suposa que les concepcions realistes massa complexes, intenses o subtils, per a ésser satisfactoriament traduïdes amb l'objectivitat dels sentits s'han de vertir en un altre llenguatge plàstic, més o menys acordat amb aquesta objectivitat, segons les suggestions que cada artista rebi i segons les facultats creadores; les formes més fantàsiques, rares i irrealment acceptables si arriben a simbolitzar persuasivament una visió de la realitat.

L'actitud d'En Gauguin era d'oposició al Realisme dels Impressionistes, boi conservant-ne la paleta i, en ocasions, la tècnica i tot. Emperò, aquesta oposició sigué purament verbal, ja que en el fons coincidí amb el sentiment realista. A l'enaltir el primitivisme, En Gauguin no pretenia altra cosa que inculcar l'esperit del primitivisme, que és tot ell realisme pur, fer oposició al verisme de la pintura contemporània seva, i volia treure d'un cop totes les capes de convenció que havien, durant el curs de les edats, ocultat la pura realitat que els primers homes havien certament copçat, a jutjar per les llurs obres.

L'acció d'aquest artista es desvia, quan per a més acostar-se an aquest art, exagera les seves característiques, eliminant una darrera l'altra totes les experiències tècniques que podien ajudar-lo a expressar aquell sentiment de la naturalesa dels primitius. És així que d'eliminació en eliminació, provingué a aquell art simplement decoratiu, un art d'arabescs i de contrastos vidents de color.

Aquesta aparent paradoxa del Simbolisme realista o del Realisme simbolista és del gènere de la del Romanticisme realista (1), paradoxa en la sola imaginació dels desco-

neixedors d'aquests moviments. A aquests se'ls pot desfer la comprensió posant-los-hi aquests dos paral·lels: el Simbolisme és el Realisme exotèric i el Romanticisme el Realisme exotèric, en el més elevat sentit del món. Els simbolistes Jules Laforgue (1), Baudelaire (2) i André Gide (3) han escrit molt atinadament sobre aquest llur Realisme, i no olvideu que En Jules Renard contà entre els simbolistes.

Aquesta descoberta, doncs, encara que aquesta idea estés latent en la consciència dels grans artistes de tot temps, mai s'havia formulat amb la força didàctica d'ara; si bé obrí un ample camí a molts talents, obrí també una ampla vàlvula d'expansió a molts arrivismes i neurosis fins aleshores contingudes per l'incapacitat de formular cap programa. Un cop el Simbolisme exposà el seu, tots els esperits peresosos, fantàstics i malalticos se n'apoderaren per a aprofitar-ne, no precisament l'essencial, sinó el marge de vaguetat i fastasmagoria que ofereix. Aquests elements parasitaris acabaren per absorbir els altres, tal com succeïa anys enrera amb el Romanticisme; i, com aquest, el Simbolisme desaparegué materialment, ja que en esperit, nou Romanticisme, sosté l'art modern i l'eleva a síntesis d'expressivitat mai atenyudes. No fou per res que el Simbolisme pictòric es conegué més pel nom de Simbolisme.

El nom Sintetisme s'anomenà altrament, per a salvar-se de l'estigma en què havien precipitat als mots simbolisme i sintetisme els elements parasitaris d'aquesta escola. Repetint el paral·lelisme entre el simbolisme i el Romanticisme, se pot fer remarcar que a la mort d'aquest el Realisme d'En Coubert recollí el llegat del veritable Romanticisme, i per les mateixes raons.

El nou Sintetisme s'anomena *Fauvisme*,

(1) Médéric Dufour, *Une Philosophie de l'Impressionisme. Etude sur l'esthétique de Jules Laforgue*. París. Lib. Leon Vanier, éditeur, 1904.

(2) Baudelaire, *Curiosités Esthétiques*.

(3) «Un grand homme n'a qu'un seul souci: devenir le plus humain possible, disons mieux, devenir banal. et, chose admirable, c'est ainsi qu'il devient le plus personnel». — Citat per M. Denis, op. cit. p. 269.

(1) El valor realista del Romanticisme ha sigut magníficament posat de relleu per Menéndez Pelayo: *Orígenes del Romanticismo francés*. Madrid, «La España Moderna», Nbre. 1890.

(1) això és, art de selvatges. Es la herència d'En Gauguin atemperada en la seva irritació simbòlica pel concepte cezannià, quin objectivisme furiós és com el contrapès del subjectivisme exclusiu a què devalla (2) el simbolisme, aquest subjectivisme que portà al simbolisme fins als desvaris vergonyosos de la Rose Croix (3).

El *Fauvisme* accepta el símbol gràfic de una emoció estètica que vol, emprò equilibrada d'una manera relativa, dosificats ambdós segons el caràcter de cada situació estètica: de totes maneres, que el subjectiu no preponderi sistemàticament. Aquesta tendència, que és la dominant avui dia, ha produït obres extraordinàries; se pot dir que és l'afermament de la essència impressionista, l'abandó definitiu dels equívocs i divagacions a què donà lloc l'error de suposar l'Impressionisme un problema únicament de lluminositat o de tècnica. El *Fauvisme* ens ha deslliurat alhora de l'obligació tàcita en què es creien les generacions posteriors d'imitar la tècnica d'En Monet, d'En Sisley o d'En Pissarro i de l'exclusiu naturisme a què tendia lleument l'Impressionisme per reacció als convencionalismes de la pintura oficial: El *Fauvisme* ha eixamplat encara més el concepte Realista, portant-lo al reconeixement de la plasticitat en la representació de les mateixes idees abstractes: l'al·legoria, la pintura religiosa, etc., sense, emprò, haver encara produït les obres

(1) El moment de confusió en què el simbolisme desapareix i el *Fauvisme* va a nèixer es pot estudiar en André Mellerio: *Le mouvement idéaliste en peinture*. París Flourey, 1896, i també en el llibre citat d'En M. Denis.

(2) Aquesta devallada del Simbolisme pot comprovar-se en el manifest d'En C. Albert Aurier *Le Symbolisme en peinture*. Paul Gauguin.—Mercure de France, Març 1891.

(3) Consultar el pròleg del catàleg de l'Exposició de la Rose Croix.—París, 1893. Lib. Nilsson.

magnes dels mestres de l'impressionisme.

El *Fauvisme* pateix no obstant de l'error d'haver volgut condensar en massa poques paraules el seu credo. Inventar una divisa fou un dels absurdes de les escoles. El Puntillisme arborà com una bandera aquella frase esmentada inconcebible dintre poc temps. *Fauvisme* s'engalana amb aquesta altra: *La plus grande intensité avec le moindre effort*. Això que pot convenir a un determinat temperament, pot en canvi perjudicar a un altre d'oposat que s'ho prengui a la valenta; i així ha passat. Molts artistes fauves veureu en l'exposició d'Art francès visiblement ben dotats per a atènyer l'expressió, però amb esforç, i que s'estrellen contra una facilitat o una simplicitat que no està dintre d'ells.

El Cubisme, la darrera convulsió del simbolisme morbós, extensament analitzat en altre lloc (1), se mou en un desequilibri tan gran entre el subjectiu i l'objectiu que la seva acció subjectivista rebassa el domeny de la plasticitat per a invadir el de les altres arts, la música i la literatura... la literatura simbolista.

El Cubisme ha influït en gran manera sobre la literatura, però sense que la *nova* tendència literària representi una novetat. La literatura *cubista* retorna al Simbolisme hiperestètic dels Mallarmé, Laforgue, Corbière, Rimbaud, Lautréamont, etc.; s'abandona, un xic massa, la divagació. ¿Cal esperar que sigui aquesta la darrera percussió en l'ànima francesa del tractat de Frankfurt?

JOAN SACS.

(1) *Revista Nova*, números 35 a 41.

EPITIMBIA

I

PELS PRIMERS SOLDATS MORTS

Nosaltres fórem els primers,
i aquí restàrem per no anar enrera.
A tots els qui vindran després,
els podreu dir que aquí un company espera.

II

PEL GUAITA CAIGUT FENT SERVEI DE VETLLA

No féssiu molt soroll. Passeu quiets;
l'atenció que té posada és molta.
No el distreieu ni demaneu:—Qui ets?—
Fou un soldat. Sembla que és mort, i escolta.

III

DAMUNT DEL CAMP SAGRAT QUE FOU CAMP DE BATALLA

L'ambició deixaven del seu nom,
i només eren ells pel nombre.
Ara, caiguts, en l'hecatombe innombre,
França, que ets ampla per tothom,
vols que en la mort tots els caiguts s'assemblin.

IV

PER CHARLES PEGUY

No em ploreu mai amb aquell dol que oblida,
ni amb l'homenatge fet d'allunyament.
Penseu, quan torni el goig del jorn present:
—Devem als morts la gràcia de la vida.

V

PER UN MONUMENT

Patria que els noms vols esculpir enlaire
perquè flamegin en el marbre nu;
què fa que el mort tu no honoressis gaire!
...Es sa despulla que t'honora a tu.

VI

PER UNA TOMBA RURAL

Oh clara França, passarà l'oratge
que entenebría els teus camins;
llavors les ombres, que tu serves dins,
aclariràn el paisatge.

VII

PER TOTS ELS MORTS

Quan tot l'esclat de França recomenci,
tindrà per tomba cada còs
tota la França, i son repòs
lliure serà del càstig del silenci.

VIII

DEL SOLDAT MORT
SENSE FAMÍLIA I SENSE LLAR

Et fou la vida tan avara
que ni llar et donava ni parents.
Ara, que ets mort, la terra tens
que t'envolcalla com si et fos la mare.

IX

PELS CAMPS DE FRANÇA

El mort damunt del mort. ¡O morts plegats,
com feixos grans curulls d'espigues!
Les tombes són els soïcs dels nous sembrats,
i les collites són combats,
¡terra fecunda que el teu guany obligues!

J. M. LÓPEZ-PICÓ.

POESIA FRANCESA

ALS MORTS DELS EXERCITS DE LA REPUBLICA

PAUL CLAUDEL

Després de tants dies ombrívols, el sol novament
brilla en el firmament.
Aviat finirà l'hivern, aviat Primavera comença, i el matí
avança dins sa roba de llí.
Darrera del corb afrós i del vent gemegant,
sento de la merla el cant.
Sobre el plàtan he vist sortir del cau suara
una cuca lenta i rara.
Tot s'il·lumina, tot s'escalfa, tot s'obra i es vivifica.
Creix poc a poc i es comunica
una mena de joia pura i simple, un contentament serè;
sentim del futur estiu la fè.
Aquest buf encara incert del qual sento ma galta acaronada,
ja ho sé, és la França amada.
O! com és dolça, car és ella! càndida però peremptoria,
l'halenada de la victòria!

Herois que heu sigut vessats en massa a la terra com el blat,
froment pur que el sòlc estret heu comblat,
que flameja i que fulmina des dels Vosgues a la Mar del Nord,
en vosaltres penso, vosaltres als peus dels vivents que són els Morts!
Es veritat que no veureu la victòria? és veritat que no veureu l'istiu?
O! germans barrejats amb nosaltres, o! morts, és veritat que tots plegats moriu?
Nosaltres que amb vostres còssos l'un damunt l'altre heu comblat aquest negre hivern,
obscurits de la ribera dreta de l'Aisne i la ribera esquerra de l'Isère,
vosaltres que sense sol i sense esperança haveu lluitat,
tot pensament fora de l'ordre a executar severament privat,
fora del fer ço que el general deia i de resistir amb braó,
soldats de la gran Reserva, baix la terra no sentiu més el canó?
No sentiu nostra ratlla per fi que s'arrenca de la terra i avença?
No sentiu que de cop l'enemic s'ha plegat lentament, i la arrencada de la Victòria immensa?
Ah! massa temps els hem aguantat amb nosaltres al fons de la funerària pista,
cor contra cor, cos a cos, una sola cosa junta en l'estreta i el treball de nostres múscles antago-
Drets! germans barrejats, i mireu l'espai lliure davant nostre i de l'exèrcit arborat, [nistes!
que camina per enormes batallons en el sol i en l'aiguat!
Nodriu de vostres files inagotables el front fulminant.
Nostre poble, que d'un pas lent i segur com l'home amb esclops que sembla el seu camp,
coronat dels ocells de guerra i seguit dels furgons i dels convois en una línia de noucents ki-
lometres,
rebutja i renfonsa a ses portes poc a poc l'altre poble que mossega i que pega encara però que
se sent sotmetre's!
Com un pagès poderós que veu arrencar la ratlla de les segadores, majestuosa,
el tir de nostres exèrcits arrastra d'un sol moviment vers la Mosa,
i apareixen ja les selves, les muntanyes i el germànic horitzó!
O! morts, sentiu amb nosaltres de vostre paradís heròic l'olor,
la possessió a la fi amb son cos de la cosa que us era promesa,
el gran assaciament per sempre de la terra enemiga presa!
La frontera que el perjuri ha obert, forceu-la amb vostra línia acumulada!
Entreu exèrcits de la Justícia i de la Joia dins la terra que us ha sigut donada!
Ah! no satisfaré ma sed ni trobaré bo el pa,
exèrcits dels vivents i dels morts, fins que en el Rhin profunde haurem begut demà.

JOAQUIM FOLGUERA, trad.

PAL·LAS SOTA LA MASCARA

Una de les qualitats que més avaloren l'esperit d'un poble és el sentit de la ponderació i de la mesura. Rara qualitat, sempre preciosa, en l'individu, però de molta més eficàcia quan l'observem en una col·lectivitat, o sigui quan podem senyalar-la com distintiu d'una societat. Digui's, si es vol, que és aqueixa una qualitat innata i natural, independent de l'arbitri dels homes, però certament es manifesta sempre com el resultat d'una tradició fortíssima de disciplines espirituals, com la eclosió suprema d'un estat col·lectiu que és arribat als més alts nivells de civilitat.

Direm això, mentre desitjarem fixar les valors espirituals o intel·lectives. Mes quan judicar voldrem altres valors totals d'un poble, tals com les afectives o sentimentals, sempre dependents de les intel·lectives, cercarem el nivell assolit en la col·lectivitat pel sentit de la gràcia, també elevada i preciosa eclosió de civilitat, paral·lela al sentit de la ponderació.

Així ens expliquem que França sigui avui i en gran part l'hereua de la Grècia antiga, patria de la Gràcia i del Seny, car en ella es resumen en grau altíssim eixes qualitats supremes que caracteritzen el seu art i la seva ciència i eleven i intensifiquen la seva vida nacional.

* * *

Quan ens trobem davant d'una societat saturada d'aqueixos dos sentits—el de la ponderació i el de la gràcia—podrem gairebé afirmar que, espiritualment, ha arribat a la llinda de la perfecció. Però tant com més s'apropa a aquesta perfecció, tanta més fretura observarem en ella i tant més complexes i diversos ens semblaran sos components. I és que l'esperit col·lectiu, objecte de la nostra observació, se'ns mostrarà més obert, més ple de receptibilitat, més ansiós d'adquirir noves valors espirituals i afectives, i més inquiet de realitzar plenament una civilitat ideal.

Peculiar d'aquetsos estats col·lectius és el poder de recepció o de simpatia. Es diria que en els domenys espirituals es repeteixen les lleis físiques que són imposades a la matèria. Així els éssers col·lectius podran classificar-se com els àtoms dels còssos simples, segons llurs respectius poders de simpatia o de repulsió. Els estats col·lectius primitius i pel tant incivils, es caracteritzaran per ésser refractaris a tots els corrents culturals i morals que siguin renovadors i reformadors. Els estats col·lectius de llarga tradició intel·lectual i sensitiva, i en conseqüència, els més civils, tindran un màxim poder de recepció que els permetrà, no sols d'acollir, sinó àdhuc de recercar amb inquietut tots els nous corrents espirituals que poden encaminar-los a la perfecció.

Així ens expliquem que en l'ànima francesa puguin juntar-se en meravellós consorci la gravetat i la frivolitat, la norma i el caprici, la categoria i la anècdota, l'esperit clàssic i l'esperit romàntic.

* * *

Vet-aquí l'esperit francès; apareixerà, doncs, fàcilment atacable en ses desviacions o en ses inquietuts, mentre es conservarà fermament invulnerable en ses arrels. I és que ses arrels s'enfonsen segles enllà en les mateixes entranyes de la terra i de la raça, de incommovible faisó. I és que eixes arrels, amb persistència, han elaborat una saba rica i abundosa, nodrint-se en l'argila de la cultura universal.—Bell exemple de continuïtat que altres nacions no han d'oblidar a l'anar formant la cultura llur, si volen arribar a la plenitud que tots els pobles espensen poder reclamar.

Aquesta base ferma i incommovible de l'esperit francès se'ns manifesta en tota hora i en tota ocasió en sa vida civil col·lectiva, però té inenarrables eclosions en son art, en sa literatura i en tota sa florescència espiritual. D'aquí ve la mena de

fervor panteista de molts dels escriptors francesos d'avui dia, singularment dels qui pretenen exaltar l'ànima nacional. D'aquí ve el misticisme tot pagà dels poetes de la tradició i del terror, exempts d'aquella torbació que exaltaren els místics castellans, contents que estàn en la plàcida resignació que els dóna la fè profunda... D'aquí arrenca també el generós corrent d'universalització que sempre ha brollat de França, com si l'ànima nacional, nodrida de totes les sables mundials, volgués retornar a l'humus caòtic d'on és eixida.

I aquí, també, en aquest espontani i fatal moviment d'expansió i de comunicació, en aquest anhel de varietat i de complexitat, forçada ruta de tot el qui s'encamina a la perfecció, trobarem totes ses inquietuts frívols, efímeres, anecdòtiques—tot son art lleuger, tota sa política teatral, tota sa literatura de carrer, tot son bagatge de saltimbanqui que la disfrega pintorescament. Disfraq que no blasmarem, per tal que sota la màscara gràcil hi sabem una faç serena—la faç de Pal·las immortal.

ALFONS MASERAS.

LES FIGURES DEL TEMPLE DE LA MUSICA FRANCESA

Els primitius.—Dins el temple de la música francesa—o primitius de la darrera en edat de les nou germanes!—són com velles llanties apagades. Són ço que hi ha de més vell i de més noble dins del senyorívol estatge, com romanalles úniques i precioses de la data de fundació, germanes dels carreus invisibles que sostenen les columnes fastuoses i les voltes opulents.

Res no són ja aquestes columnes ni aquestes voltes del temple primitiu que s'estremí de joia amb els accents de Dardanus i d'Hipòlit i s'embegué dels ritmes del poble que exhalava el clavecí. Els vells murs caigueren en voler resistir l'embat d'una ventada orejadora i les estatués de les velles divinitats foren corrompudes per la sentor de resclosit. Entre les runes restaren unes llanties que mans piadoses penjaren de les voltes jovençanes i que són l'ànima del temple vell feta reliquia sagrada del temple nou.

Com poguéreu mai albirar, reliquies venustes que en el clos de murs alabastrins i sota els frisos daurats havia de fer-vos afront, dins el magne segle de la música, la companyia d'uniques quantes figures gegantines de pasta de similor damunt peanyes sobreges de ciment armat!

Com podríem albirar nosaltres que es fessin mestres i senyors del temple el marxant de partitures, el diletant de fortuna, el tas-

taolletes de totes les escoles, l'il·lustrador d'histories passades de moda!

Com pervinguéreu a l'oblit de les gèneres de pseudo-romàntics i d'academicistes, o plèiade il·lustre presidida per Couperin le Grand i per vós, Jean Philippe Rameau, que fóreu tan gran mestre del bell saber com del bell escriure!

Héctor Berlioz.—L'ombra del gran Cristòfol vagava a estones dins el temple. La ventada que mai no pogué orejar les velles cambres trobà per fi una clivella del mur i hi penetrà furtivament, seguint tal volta el camí afressat per l'ombra augusta. L'ombra i el ventijol feren llurs nocés sense pompa ni corteig. Els fills d'aquell maridatge tenen dins el temple un lloc distingit i un xic retret per tal que la llum de les gracies que resplandeix en llur front no faci empal·lidir la lluentor dels oripells i els gallarets.

Georges Bizet.—La vostra Espanya i la vostra Provença segurament no són veres, però són belles. Ben al revés dels drames lírics—per anomenar-los d'una o altra faísó—dels *fournisseurs* veristes, on la bellesa és com una matrona pintorescament abillada sostenint amb ses espatlles robustes un cove de marmanya.

Claude Debussy.—A través d'un vel de misteri hom esguarda els paisatges d'una tonalitat uniforme com en les teles dels im-

pressionistes. El vostre recó del temple és un jardí de belles flors exòtiques de suaus perfums, cobricelat d'un vel d'atzur amb qualque nuvolet blanc i rosat i amb un brollador multilobulat on el rajolí canta divines serenates. De tant en tant el núvol esdevé ingent i us arreballa i se us enduu a terres d'ensomni, d'on porteu coses tan formoses com aquest *Péleas et Mélisande* que ens fa delir per fruit-lo. De vegades, però, confoneu les terres flamenques, i el vostre brollador i el vostre atzur us enterboleixen el cap, i dormiteu com el bon Homer, i és un mal somni que se us enduu terres enllà, d'on porteu alguna mala cosa com *Une soirée dans Grenade*. I els pobres pianistes hi cauen com mosques a la mel rancia.

Vincent d'Indy.—Freturem del vostre *Etranger* del capell ornat amb la gemma llegendaria, o vós! cantor de la llegenda i glossador de la cançó popular, qui mai no podeu sentir-vos per tal motiu estranger entre nosaltres, com us hi sentíreu potser un dia llunyà en què uns trempats de casa nostra que no saben de la nostra llegenda ni de la nostra cançó us obsequiaren amb un xeflis de *cañitas* i mantons de Manila.

Gustave Charpentier.—Un dia un grup d'amics de la música demanàvem a Mr. Chevillard, i en reeixíem, la substitució d'uns

fragments de les vostres *Impressions d'Italie* per una Simfonia de Mozart, amb indignació d'altres que també es deurien atorgar el mateix títol. No sabeu, il·lustre autor de *Louise*, la satisfacció amb què demanaríem, desvetllant igual indignació dels mateixos filarmònics protestataris, la substitució per vostra bella *Simfonia* d'una *Quinta* de Beethoven, per exemple. Ara sobretot que sembla que negligiu la música simfònica per fer estirar més el braç que la màniga al sistema wagnerià per a glorificació de *midinettes* histèriques i pintors de *mansarde*; com si diguéssim coronar un castell ogival amb una xemeneia,—herald del progrés, segons els oradors demòcrates.

Paul Dukas.—Sóu per a nosaltres l'ignot; l'ignot que hom ha flairat i que hom fretura. Sigueu ben vingut el dia en què us podrem estrènyer la mà, duent sota el braç vostre *Ariane et Barbe-Bleu*, per exemple, que a bon segur que no ens en penedirem.

Mot de la fin.—Hostes il·lustres del temple modern de la música francesa que encara guaiteu amb ulls d'amor allò on els filisteus que us volten en nombre paorós no veuen sinó un fòtil arqueològic,

ENCENEU AQUESTA LLANTIA

EMILI VALLÉS.

LLIBRES RECENTS

JOSEP M. LÓPEZ - PICÓ

CANTS I AL·LEGORIES

OP. VIII

Preu: Dues pessetes

MIQUEL POAL AREGALL

Mots plaents i desplaents

Publicacions de LA REVISTA

Preu: Una pesseta

JOAQUIM FOLCH I TORRES

Meditacions sobre l'Arquitectura

Publicacions de LA REVISTA

Preu: Una pesseta

VENTURA GASSOL

ÁMFORA

Il·lustracions de Josep Obiols

Preu: Cinc pessetes

GALERIES LAIETANES

Corts Catalanes, 613

ANTIGUITATS : EXPOSICIONS : LLIBRERÍA D'ART
CAVES DE VINS : ART MODERN

PUBLICACIONS DE "LA REVISTA"

Administració: CORTS CATALANES, 613, baixos - - BARCELONA

HA SORTIT L'OBRA D'ACTUALITAT

La moderna pin- tura francesa fins al cubisme

PER JOAN SACS

PROLEG DE JOAQUIM FOLGUERA

Aquest interessant llibre sortirà dintre pocs dies. L'inauguració de la vinenta Exposició d'Art Francès li dóna una viva valor d'actualitat. Es una obra en la qual es fa l'història crítica del moviment artístic francès des dels pintors del segle XVIII fins als moderns cubistes. La competència del seu autor és ja prou coneguda per a que l'invoquem com a garantia d'encert. La bibliografia catalana s'haurà enriquit amb una obra excel·lent d'aportació francesa a la cultura catalana.

PREU TRES PESSETES

ES VEN EN LES MILLORS LLIBRERIES